IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA
TAL-UNJONI EWROPEA

DIRETTORAT TAR-RIĊERKA
U DOKUMENTAZZJONI

Dokument tematiku

IL-KAMP TA' APPLIKAZZJONI TAL-KARTA TAD-DRITTIJIET FUNDAMENTALI TAL-UNJONI EWROPEA

Il-kamp ta' applikazzjoni tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea huwa ddefinit fl-Artikolu 51 tagħha, li jipprovdi:

"1. Id-dispożizzjonijiet ta' din il-Karta huma intiżi għall-istituzzjonijiet, għall-korpi u għall-aġenziji ta' l-Unjoni fir-rispett tal-prinċipju ta' sussidjarjetà u għall-Istati Membri wkoll biss meta jkunu qed jimplimentaw il-liġi ta' l-Unjoni. Huma għandhom għaldaqstant jirrispettaw id-drittijiet, josservaw il-prinċipji u jippromwovu l-applikazzjoni tagħhom, skond il-kompetenzi rispettivi tagħhom u fir-rispett tal-limiti tal-kompetenzi ta' l-Unjoni kif mogħtija lilha fit-Trattati.

2. Il-Karta ma testendix il-kamp ta' applikazzjoni tal-liġi ta' l-Unjoni lil hinn mill-kompetenzi ta' l-Unjoni jew ma tistabbilixxi ebda setgħa jew kompitu ġdid għall-Unjoni, u ma timmodifikax il-kompetenzi u l-kompiti definiti fit-Trattati."

Fir-rigward tal-atti tad-dritt tal-Unjoni, il-Qorti tal-Ġustizzja wettqet stħarriġ fid-dawl tad-drittijiet fundamentali fil-ġurisprudenza tagħha dwar il-validità ta' ċerti atti tad-dritt sekondarju (1) u speċifikat li atti, bħalma huma d-direttivi tad-dritt tal-Unjoni, għandhom neċessarjament jiġu interpretati fid-dawl tad-drittijiet fundamentali (2).

Fir-rigward tal-Istati Membri, il-Qorti tal-Ġustizzja tat deċiżjoni, fil-kuntest ta' diversi talbiet għal deċiżjoni preliminari, dwar il-kunċett ta' "implimentazzjoni tad-dritt tal-Unjoni", filwaqt li pprovdiet, b'mod partikolari, lista ta' elementi li jistgħu jittieħdu inkunsiderazzjoni sabiex jiġi ddeterminat jekk leġiżlazzjoni nazzjonali taqax taħt dan il-kunċett.

1 Ara b'mod partikolari s-sentenza tal-Qorti tal-Ġustizzja tat-8 ta' April 2014 fil-kawża Digital Rights Ireland u Seitlinger et (C-293/12, EU:C:2014:238, punt 69).
2 Ara b'mod partikolari s-sentenza tal-Qorti tal-Ġustizzja tat-13 ta' Mejju 2014 fil-kawża Google Spain u Google (C-131/12, EU:C:2014:317, punti 68 et seq.).

I. L-applikazzjoni tal-Karta għall-istituzzjonijiet, għall-korpi u għall-organi tal-Unjoni

Sentenza tal-20 ta' Settembru 2016 (Awla Manja), Ledra Advertising vs Il-Kummissjoni u BĊE (C-8/15 P sa C-10/15 P, EU:C:2016:701)

Ir-Repubblika ta' Ċipru, li l-munita tagħha hija l-euro, kienet talbet l-assistenza finanzjarja tal-Mekkaniżmu Ewropew ta' Stabbiltà (MES) (3) minħabba diffikultajiet li ltaqgħu magħhom, fil-bidu tas-sena 2012, ċerti banek stabbiliti f'dan l-Istat Membru. Din l-assistenza kellha tingħata fil-kuntest ta' programm ta' aġġustament makroekonomiku li kellu jieħu l-forma ta' memorandum ta' qbil, innegozjat b'mod partiklari mill-Kummissjoni f'isem il-MES. Tali memorandum ġie ffirmat fis-26 ta' April 2013 mir-Repubblika ta' Ċipru u mill-MES. Ir-rikorrenti fl-ewwel istanza, detenturi ta' depożiti f'ċerti banek stabbiliti f'Ċipru, ippreżentaw għalhekk, quddiem il-Qorti Ġenerali, rikorsi intiżi, minn naħa, għall-annullament ta' ċerti punti tal-imsemmi memorandum u, min-naħa l-oħra, għall-kumpens tad-dannu li fil-fehma tagħhom kienu ġarrbu. Skont ir-rikorrenti, dan id-dannu kien jirriżulta kemm mill-inklużjoni tal-punti kontenzjużi fil-memorandum ta' qbil u kemm mill-ksur, min-naħa tal-Kummissjoni, tal-obbligu tagħha li tiżgura li dan il-memorandum ikun konformi mad-dritt tal-Unjoni u, b'mod iktar partikolari, mal-Artikolu 17(1) (id-dritt għall-proprjetà) tal-Karta. Peress li l-Qorti Ġenerali ddikjarat ir-rikorsi tagħhom bħala parzjalment inammissibbli u parzjalment infondati, ir-rikorrenti fl-ewwel istanza ppreżentaw appell quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja.

Fir-rigward tal-kwistjoni dwar jekk il-Karta kinitx applikabbli għall-każ ineżami, il-Qorti tal-Ġustizzja enfasizzat li, għalkemm l-Istati Membri ma jkunux qegħdin jimplimentaw id-dritt tal-Unjoni fil-kuntest tat-Trattat li jistabbilixxi l-MES, b'tali mod li l-Karta ma tapplikax għalihom f'dan il-kuntest, il-Karta, għall-kuntrarju, tapplika għall-istituzzjonijiet tal-Unjoni, inkluż meta jaġixxu barra mill-qafas legali tal-Unjoni.

Il-Qorti tal-Ġustizzja qalet ukoll li, fil-kuntest tal-adozzjoni ta' memorandum ta' qbil, bħal dak tas-26 ta' April 2013, il-Kummissjoni hija meħtieġa, kemm taħt l-Artikolu 17(1) TUE, li jagħtiha l-missjoni ġenerali li tissorvelja l-applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni, u kemm taħt l-Artikolu 13(3) u (4) tat-Trattat li jistabbilixxi l-MES, li jobbligaha tiżgura l-kompatibbiltà mad-dritt tal-Unjoni tal-memoranda ta' qbil konklużi mill-MES, tiżgura li tali memorandum ikun kompatibbli mad-drittijiet fundamentali ggarantiti mill-Karta. Għaldaqstant, il-Qorti tal-Ġustizzja kkonkludiet li, f'dan il-każ, kien il-kompitu tagħha li teżamina jekk, fir-rigward tar-rikorsi għad-danni, il-Kummissjoni kinitx ikkontribwixxiet għal ksur suffiċjentement serju tad-dritt għall-proprjetà tar-rikorrenti fl-ewwel istanza, fis-sens tal-Artikolu 17(1) tal-Karta, fil-kuntest tal-adozzjoni tal-memorandum ta' qbil tas-26 ta' April 2013 (punti 67, 68) (4).

3 It-Trattat li jistabbilixxi l-Mekkaniżmu Ewropew ta' Stabbiltà bejn ir-Renju tal Belġju, ir-Repubblika Federali tal-Ġermanja, ir-Repubblika tal-Estonja, l-Irlanda, ir-Repubblika Ellenika, ir-Renju ta' Spanja, ir-Repubblika Franċiża, ir-Repubblika Taljana, ir-Repubblika ta' Ċipru, il-Gran Dukat tal-Lussemburgu, Malta, ir-Renju tal Pajjiżi l-Baxxi, ir-Repubblika tal-Awstrija, ir-Repubblika Portugiża, ir-Repubblika tas-Slovenja, ir-Repubblika Slovakka u r-Repubblika tal-Finlandja. Dan it-trattat daħal fis-seħħ fis-27 ta' Settembru 2012.

4 Din is-sentenza ġiet ippreżentata fir-Rapport Annwali tal-2016, p. 69.

II. L-applikazzjoni tal-Karta għall-Istati Membri: il-kunċett ta' "implimentazzjoni tad-dritt tal-Unjoni"

1. Il-prinċipji applikabbli

Sentenza tas-26 ta' Frar 2013 (Awla Manja), Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105)

It-tilwima fil-kawża prinċipali, bejn l-Åklagaren (il-Ministeru Pubbliku, l-Isvezja) u H. Åkerberg Fransson, kienet dwar il-proċeduri mressqa kontra dan tal-aħħar minħabba frodi fiskali aggravat. Fil-fatt, dan tal-aħħar kien akkużat li, fid-dikjarazzjonijiet fiskali tiegħu għas-snin 2004 u 2005, kien ipprovda informazzjoni mhux preċiża li kienet esponiet lit-Teżor Pubbliku għal telf ta' dħul marbut mal-ġbir tat-taxxa fuq id-dħul u tat-taxxa fuq il-valur miżjud (VAT). Huwa kien ukoll is-suġġett ta' proċeduri minħabba li ma kienx iddikjara kontribuzzjonijiet bħala persuna li timpjega għall-perijodi ta' referenza tax-xahar ta' Ottubru 2004 u tax-xahar ta' Ottubru 2005, nuqqas dan li kien espona lill-organi soċjali għal telf ta' dħul.

Fir-rigward tas-sentejn fiskali inkwistjoni, H. Åkerberg Fransson kien is-suġġett ta' diversi sanzjonijiet imposti mill-amministrazzjoni fiskali, jiġifieri sanzjonijiet fir-rigward tad-dħul mill-attività ekonomika tiegħu, fir-rigward tal-VAT u fir-rigward tal-kontribuzzjonijiet bħala persuna li timpjega. Dawn is-sanzjonijiet kienu marbuta mal-ħlas ta' interessi u ma kinux is-suġġett ta' rikors quddiem il-qorti amministrattiva. Id-deċiżjoni li stabbilixxiet dawn is-sanzjonijiet kienet motivata bl-istess dikjarazzjonijiet żbaljati bħal dawk meħuda inkunsiderazzjoni mill-Ministeru Pubbliku fil-proċedura kriminali.

Għaldaqstant, il-qorti tar-rinviju kellha dubju dwar jekk l-azzjoni mressqa kontra H. Åkerberg Fransson kellhiex tiġi miċħuda għar-raġuni li, fil-kuntest ta' proċedura oħra, huwa kien diġà ġie ssanzjonat għall-istess atti, sitwazzjoni din li setgħet titqies li tikkostitwixxi ksur tal-projbizzjoni fir-rigward ta' piena doppja, stabbilita fl-Artikolu 4 tal-Protokoll Nru 7 tal-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali u fl-Artikolu 50 tal-Karta. Hija għalhekk staqsiet, b'mod partikolari, lill-Qorti tal-Ġustizzja jekk il-prinċipju ta' ne bis in idem stabbilit fl-Artikolu 50 tal-Karta jippreklud ix it-tressiq ta' proċeduri kriminali minħabba frodi fiskali kontra akkużat meta dan tal-aħħar kien diġà s-suġġett ta' sanzjoni fiskali għall-istess atti ta' dikjarazzjoni żbaljata.

Meta analizzat il-kwistjoni tal-ġurisdizzjoni tagħha, il-Qorti tal-Ġustizzja bdiet billi fakkret li l-kamp ta' applikazzjoni tal-Karta, fir-rigward tal-azzjoni tal-Istati Membri, huwa ddefinit fl-Artikolu 51(1) tagħha, li jipprovdi li d-dispożizzjonijiet tal-Karta japplikaw għall-Istati Membri biss meta jimplimentaw id-dritt tal-Unjoni. F'dan ir-rigward, hija ddikjarat li d-drittijiet fundamentali ggarantiti fl-ordinament ġuridiku tal-Unjoni huma intiżi li jiġu applikati fis-sitwazzjonijiet kollha rregolati mid-dritt tal-Unjoni, iżda mhux lil hinn minn tali sitwazzjonijiet. Il-Qorti tal-Ġustizzja enfasizzat li huwa għal din ir-raġuni li hija ma tistax tevalwa, fid-dawl tal-Karta, leġiżlazzjoni nazzjonali li ma taqax fil-kuntest tad-dritt tal-Unjoni. Għall-kuntrarju, meta tali leġiżlazzjoni taqa' fil-kamp ta' applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni, il-Qorti tal-Ġustizzja, meta ssirilha talba għal deċiżjoni preliminari, għandha tipprovdi l-elementi ta' interpretazzjoni kollha meħtieġa għall-evalwazzjoni, mill-qorti nazzjonali, tal-konformità ta' din il-leġiżlazzjoni mad-drittijiet fundamentali li hija tiżgura r-rispett tagħhom (punti 17-23) (5).

5 Din is-sentenza ġiet ippreżentata fir-Rapport Annwali tal-2013, p. 16.

F'dan il-każ, il-Qorti tal-Ġustizzja osservat li s-sanzjonijiet fiskali u l-proċeduri kriminali li tagħhom H. Åkerberg Fransson kien jew huwa s-suġġett huma marbuta, parzjalment, ma' nuqqasijiet tal-obbligi ta' dikjarazzjoni tiegħu fil-qasam tal-VAT. Hija qieset, minn naħa, li mill-Artikoli 2, 250(1) u 273 tad-Direttiva 2006/112/KE (6) u mill-Artikolu 4(3) TUE jirriżulta li kull Stat Membru huwa obbligat jieħu l-miżuri leġiżlattivi u amministrattivi xierqa sabiex jiggarantixxi l-ġbir tal-VAT kollha dovuta fit-territorju tiegħu u jiġġieled kontra l-frodi. Min-naħa l-oħra, hija kkonstatat li l-Artikolu 325 TFUE jobbliga lill-Istati Membri jiġġieldu kontra l-attivitajiet illeċiti li jippreġudikaw l-interessi finanzjarji tal-Unjoni permezz ta' miżuri dissważivi u effettivi, filwaqt li indikat f'dan ir-rigward li r-riżorsi proprji tal-Unjoni jinkludu b'mod partikolari, skont l-Artikolu 2(1) tad-Deċiżjoni 2007/436/KE (7), id-dħul mill-applikazzjoni ta' rata uniformi għall-bażi armonizzata ta' stima tal-VAT iddeterminata skont ir-regoli tal-Unjoni. Minn dan hija kkonkludiet li sanzjonijiet fiskali u proċeduri kriminali minħabba frodi fiskali, bħal dawk li H. Åkerberg Fransson kien jew huwa s-suġġett tagħhom minħabba n-nuqqas ta' preċiżjoni tal-informazzjoni pprovduta fil-qasam tal-VAT, jikkostitwixxu implimentazzjoni tal-Artikoli 2, 250(1) u 273 tad-Direttiva 2006/112/KE u tal-Artikolu 325 TFUE u, għaldaqstant, tad-dritt tal-Unjoni, fis-sens tal-Artikolu 51(1) tal-Karta. Għaldaqstant, il-Qorti tal-Ġustizzja qieset li kellha ġurisdizzjoni sabiex tirrispondi għad-domandi preliminari magħmula u sabiex tagħti l-elementi ta' interpretazzjoni kollha meħtieġa għall-evalwazzjoni mill-qorti tar-rinviju tal-konformità tal-leġiżlazzjoni nazzjonali mal-prinċipju ta' ne bis in idem, stabbilit fl-Artikolu 50 tal-Karta (punti 24-27, 31).

Sentenza tal-10 ta' Lulju 2014, Julian Hernández et (C-198/13, EU:C:2014:2055)

It-talba għal deċiżjoni preliminari saret fil-kuntest ta' tilwima bejn, minn naħa, seba' impjegati u, min-naħa l-oħra, il-persuni li jimpjegawhom, li kienu f'sitwazzjoni ta' insolvenza, u l-Istat Spanjol, li kienet tikkonċerna l-ħlas ta' salarji dovuti lil dawn l-impjegati wara t-tkeċċija tagħhom li kienet ġiet iddikjarata nulla mill-qorti nazzjonali.

Konformement mal-leġiżlazzjoni Spanjola applikabbli f'dan il-każ, il-persuna li timpjega tista' titlob mingħand l-Istat Spanjol il-ħlas tas-salarji dovuti matul il-proċedura ta' kontestazzjoni ta' tkeċċija wara s-60 jum ta' xogħol wara l-preżentata tar-rikors. Meta l-persuna li timpjega ma tkunx ħallset dawn is-salarji u tkun tinsab fi stat ta' insolvenza provviżorja, l-impjegat ikkonċernat jista', permezz ta' surroga legali, jitlob direttament mingħand dan l-Istat Membru l-ħlas tal-imsemmija salarji.

B'hekk, il-qorti tar-rinviju staqsiet jekk din il-leġiżlazzjoni kinitx taqa' fil-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva 2008/94/KE (8) u jekk l-Artikolu 20 (l-ugwaljanza f'għajnejn il-liġi) tal-Karta kienx jipprekludi din il-leġiżlazzjoni sa fejn tapplika biss fil-każ ta' tkeċċija abbużiva, bl-esklużjoni tal-każijiet ta' tkeċċija nulli.

Il-Qorti tal-Ġustizzja l-ewwel nett fakkret li s-sempliċi fatt li miżura nazzjonali taqa' f'qasam li fih l-Unjoni għandha kompetenzi ma jistax idaħħalha fil-kamp ta' applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni u, għalhekk, jimplika l-applikabbiltà tal-Karta. It-tieni nett, hija indikat li, sabiex jiġi ddeterminat jekk miżura nazzjonali timplimentax id-dritt tal-Unjoni fis-sens tal-Artikolu 51(1) tal-Karta, għandu jiġi vverifikat, fost elementi oħra, jekk il-leġiżlazzjoni nazzjonali inkwistjoni hijiex intiża li timplimenta dispożizzjoni tad-dritt tal-Unjoni, in-natura ta' din il-leġiżlazzjoni u jekk din issegwix għanijiet differenti minn dawk koperti mid-dritt tal-Unjoni, anki jekk tista' tolqot indirettament lil dan tal-aħħar, u għandu jiġi vverifikat ukoll jekk hemmx leġiżlazzjoni speċifika fid-dritt tal-Unjoni f'dan il-qasam jew li tista' tikkonċernah (punti 36, 37).

F'dan il-każ, hija eżaminat b'mod partikolari l-kriterju dwar jekk il-miżura nazzjonali inkwistjoni ssegwix għan kopert mid-direttiva kkonċernata. F'dan ir-rigward, hija ddikjarat li mill-karatteristiċi tal-

6 Direttiva tal-Kunsill 2006/112/KE tat-28 ta' Novembru 2006 dwar is-sistema komuni ta' taxxa fuq il-valur miżjud (ĠU 2006, L 347, p. 1).

7 Deċiżjoni tal-Kunsill 2007/436/KE, Euratom, tas-7 ta' Ġunju 2007 dwar is-sistema tar-riżorsi proprji tal-Komunitajiet Ewropej (ĠU 2007, L 163, p. 17).

8 Direttiva 2008/94/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-22 ta' Ottubru 2008 dwar il-protezzjoni tal-impjegati fil-każ tal-insolvenza ta' min iħaddimhom (ĠU 2008, L 283, p. 36).

leġiżlazzjoni nazzjonali inkwistjoni fil-kawża prinċipali jirriżulta li l-għan tagħha ma huwiex dak li tiġi żgurata protezzjoni minima tal-impjegati fil-każ tal-insolvenza tal-persuna li timpjegahom, li huwa l-għan tad-Direttiva 2008/94/KE, iżda ssegwi l-għan li tipprevedi l-kumpens mill-Istat Spanjol tal-konsegwenzi dannużi tat-tul tal-proċeduri ġudizzjarji li jdumu iktar minn 60 jum ta' xogħol. Barra minn hekk, il-Qorti tal-Ġustizzja osservat li s-sempliċi fatt li l-leġiżlazzjoni inkwistjoni fil-kawża prinċipali taqa' f'qasam li fih l-Unjoni għandha kompetenzi bis-saħħa tal-Artikolu 153(2) TFUE ma jistax jimplika l-applikabbiltà tal-Karta. B'hekk, mill-elementi kollha eżaminati hija kkonkludiet li l-leġiżlazzjoni inkwistjoni ma tistax titqies li timplimenta d-dritt tal-Unjoni, fis-sens tal-Artikolu 51(1) tal-Karta u, għaldaqstant, ma tistax tiġi eżaminata fid-dawl tal-garanziji tal-Karta u, b'mod partikolari, tal-Artikolu 20 tagħha (punti 38-41, 46, 48, 49 u d-dispożittiv) (9).

2. Elementi li jippermettu li tiġi evalwata l-eżistenza ta' miżura nazzjonali li "timplimenta d-dritt tal-Unjoni"

2.1. Id-dritt tal-Unjoni jimponi fuq l-Istati Membri obbligu speċifiku wieħed jew iktar, jew is-sitwazzjoni nazzjonali taqa' taħt leġiżlazzjoni speċifika tad-dritt tal-Unjoni

Sentenza tas-6 ta' Marzu 2014, Siragusa (C-206/13, EU:C:2014:126)

Ir-rikorrent, proprjetarju ta' proprjetà immobbli li tinsab f'żona suġġetta għal servitujiet marbuta mal-protezzjoni tal-pajsaġġ, kien wettaq xogħlijiet mingħajr permess minn qabel li żiedu l-volum ta' din il-proprjetà. Peress li din il-kategorija ta' xogħlijiet ma setgħetx tkun is-suġġett ta' regolarizzazzjoni retroattiva, is-Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo (id-Direttorat tal-Patrimonju Kulturali u Ambjentali ta' Palermo, l-Italja) adotta ordni għar-restawr ta' postijiet, li kienet timplika li jitneħħew ix-xogħlijiet kollha li kienu saru b'mod abbużiv.

Adita b'rikors kontra din l-ordni, il-qorti tar-rinviju kellha dubju b'mod partikolari dwar jekk il-leġiżlazzjoni nazzjonali inkwistjoni, sa fejn teskludi, fuq il-bażi ta' preżunzjoni, kategorija ta' xogħlijiet minn kull eżami tal-kompatibbiltà tagħhom mal-protezzjoni tal-pajsaġġ filwaqt li tissanzjonahom permezz tat-twaqqigħ, kinitx tikkostitwixxi ksur mhux iġġustifikat u sproporzjonat tad-dritt għall-proprjetà ggarantit mill-Artikolu 17 tal-Karta.

Fid-deċiżjoni tagħha dwar il-ġurisdizzjoni tagħha sabiex tagħti risposta għad-domanda preliminari, il-Qorti tal-Ġustizzja ddikjarat li l-kunċett ta' "implimentazzjoni tad-dritt tal-Unjoni", fis-sens tal-Artikolu 51 tal-Karta, jeħtieġ l-eżistenza ta' konnessjoni ta' ċertu livell, li tmur lil hinn mill-affinità bejn l-oqsma kkonċernati jew l-impatti indiretti ta' wieħed mill-oqsma fuq l-ieħor. Hija qalet ukoll li, sabiex jiġi ddeterminat jekk leġiżlazzjoni nazzjonali timplimentax id-dritt tal-Unjoni fis-sens tal-Artikolu 51 tal-Karta, hemm lok li jiġi vverifikat, fost elementi oħra, jekk għandhiex l-għan li timplimenta dispożizzjoni tad-dritt tal-Unjoni, in-natura ta' din il-leġiżlazzjoni u jekk issegwix għanijiet differenti minn dawk koperti mid-dritt tal-Unjoni, anki jekk tista' taffettwa indirettament lil din tal-aħħar, kif ukoll, jekk teżistix leġiżlazzjoni tad-dritt tal-Unjoni speċifika fil-qasam jew li tista' taffettwah (punti 24, 25).

F'dan il-każ, biex waslet għall-konklużjoni li ma għandhiex ġurisdizzjoni, il-Qorti tal-Ġustizzja applikat diversi elementi minn fost dawk identifikati minnha. Fil-fatt, hija kkonstatat li d-dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni invokati mill-qorti tar-rinviju ma jimponu ebda obbligu fuq l-Istati Membri fir-rigward tas-sitwazzjoni inkwistjoni fil-kawża prinċipali. Barra minn hekk, hija osservat li l-għanijiet tal-leġiżlazzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni u tal-leġiżlazzjoni nazzjonali inkwistjoni ma humiex l-istess. Fl-aħħar nett, hija indikat li d-dispożizzjonijiet tal-leġiżlazzjoni nazzjonali inkwistjoni ma jikkostitwixxux l-implimentazzjoni ta'

9 Din is-sentenza ġiet ippreżentata fir-Rapport Annwali tal-2014, p. 14.

normi tad-dritt tal-Unjoni, sabiex b'hekk waslet għall-konklużjoni li ma kellhiex ġurisdizzjoni sabiex tirrispondi għad-domanda magħmula mit-Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (il-Qorti Amministrattiva Reġjonali għas-Sicilia, l-Italja) (punti 26-33 u d-dispożittiv).

Sentenza tal-21 ta' Novembru 2011 (Awla Manja) N. S. et (C-411/10, EU:C:2011:865)

It-tilwima fil-kawża prinċipali kienet tikkonċerna diversi ċittadini ta' pajjiżi terzi li kienu ppreżentaw applikazzjoni għal ażil fir-Renju Unit jew fl-Irlanda meta preċedentement kienu għaddew mill-Greċja. Huma kienu qegħdin joġġezzjonaw għat-trasferiment tagħhom lejn il-Greċja, liema Stat Membru kien normalment responsabbli għall-eżami tal-applikazzjonijiet għal ażil tagħhom, skont ir-Regolament (KE) Nru 343/2001 (10) (magħruf bħala r-"Regolament Dublin II"). Fil-fatt, l-argument tagħhom kien li tali trasferiment kien ser jikser id-drittijiet fundamentali tagħhom jew li l-proċeduri u l-kundizzjonijiet għall-applikanti għal ażil fil-Greċja ma kinux adegwati, b'tali mod li l-Istat Membru li fit-territorju tiegħu kienu jinsabu attwalment kien obbligat juża l-possibbiltà, prevista fl-Artikolu 3(2) tar-Regolament Dublin II, li jaċċetta r-responsabbiltà li jeżamina u li jieħu deċiżjoni dwar l-applikazzjonijiet għal ażil tagħhom.

Din il-kawża qajmet, b'mod partikolari, żewġ kwistjonijiet dwar il-kamp ta' applikazzjoni tal-Karta.

B'hekk, l-ewwel nett, il-Qorti tal-Ġustizzja kellha taqta' l-kwistjoni ta' jekk id-deċiżjoni adottata minn Stat Membru, fuq il-bażi tal-Artikolu 3(2) tar-Regolament Dublin II, li jeżamina jew le applikazzjoni għal ażil li fir-rigward tagħha ma jkunx responsabbli fid-dawl tal-kriterji stabbiliti fil-Kapitolu III ta' dan ir-regolament taqax fil-kamp ta' applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni, għall-finijiet tal-Artikolu 6 TUE u/jew tal-Artikolu 51 tal-Karta. F'dan ir-rigward, il-Qorti tal-Ġustizzja enfasizzat li l-Artikolu 3(2) tar-Regolament Dublin II jirrikonoxxi lill-Istati Membri setgħa diskrezzjonali li tagħmel parti integrali mis-sistema Ewropea komuni tal-ażil prevista fit-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea u mfassla f'iktar dettall mil-leġiżlatur tal-Unjoni. Din is-setgħa diskrezzjonali għandha tiġi eżerċitata filwaqt li jiġu osservati dispożizzjonijiet oħra tal-imsemmi regolament. Barra minn hekk, l-Istat Membru li jieħu d-deċiżjoni li jeżamina huwa stess applikazzjoni għal ażil isir l-Istat Membru responsabbli fis-sens tar-Regolament Dublin II u għandu, jekk ikun il-każ, jinforma lill-Istat Membru jew lill-Istati Membri l-oħra kkonċernati mill-applikazzjoni għal ażil. Għaldaqstant, skont il-Qorti tal-Ġustizzja, Stat Membru li jeżerċita s-setgħa diskrezzjonali mogħtija mill-Artikolu 3(2) tar-Regolament Dublin II għandu jitqies li jkun qiegħed jimplimenta d-dritt tal-Unjoni fis-sens tal-Artikolu 51(1) tal-Karta (punti 55, 65-69, u d-dispożittiv 1).

It-tieni nett, sa fejn ċerti domandi preliminari kienu tqajmu fir-rigward tal-obbligi tar-Renju Unit fil-qasam tal-protezzjoni mogħtija lil persuna li għaliha japplika r-Regolament Dublin II, qamet il-kwistjoni ta' jekk it-teħid inkunsiderazzjoni tal-Protokoll Nru 30, dwar l-applikazzjoni tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea għar-Repubblika tal-Polonja u għar-Renju Unit, kellux xi tip ta' impatt fuq ir-risposti mogħtija. Ir-risposta tal-Qorti tal-Ġustizzja kienet fin-negattiv. Biex waslet għal din il-konklużjoni, hija enfasizzat li mill-Artikolu 1 ta' dan il-protokoll jirriżulta li dan tal-aħħar ma jdaħħalx inkwistjoni l-applikabbiltà tal-Karta għar-Renju Unit jew għall-Polonja, kif jikkonfermaw it-tielet u s-sitt premessi tiegħu. F'dawn iċ-ċirkustanzi, il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li l-Artikolu 1(1) tal-Protokoll Nru 30 jespliċita l-Artikolu 51 tal-Karta u la huwa intiż li jeżenta lir-Repubblika tal-Polonja u lir-Renju Unit mill-obbligu li josservaw id-dispożizzjonijiet tal-Karta u lanqas ma jipprekludi lil qorti ta' wieħed minn dawn l-Istati Membri milli tiżgura l-osservanza ta' dawn id-dispożizzjonijiet (punti 116, 119, 120, 122, u dispożittiv 4) (11).

10 Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 343/2003 tat-18 ta' Frar 2003 li jistabbilixxi l-kriterji u l-mekkaniżmi biex ikun iddeterminat l-Stat Membru responsabbli biex jeżamina applikazzjoni għall-ażil iddepożitata f'wieħed mill-Istati Membri minn ċittadin ta' pajjiż terz (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 19, Vol. 6, p. 109).

11 Din is-sentenza ġiet ippreżentata fir-Rapport Annwali tal-2011, p. 61.

Sentenza tas-27 ta' Marzu 2014, Torralbo Marcos (C-265/13, EU:C:2014:187)

F'din il-kawża, ir-rikorrent kien qiegħed jitlob, quddiem il-qorti tar-rinviju, l-eżekuzzjoni ta' ftehim ta' konċiljazzjoni li kien ikkonkluda mal-kumpannija konvenuta, li kienet keċċietu. Dan il-ftehim kien jispeċifika b'mod partikolari li, għall-finijiet tal-ftehim, il-kumpannija konvenuta kienet qiegħda tirrikonoxxi n-natura abbużiva tat-tkeċċija u kienet qiegħda tintrabat li tħallas danni lir-rikorrent. Issa, din il-kumpannija konvenuta kienet is-suġġett ta' pjan ta' insolvenza.

Minkejja li l-qorti tar-rinviju kienet ordnat l-eżekuzzjoni forzata tal-ftehim ta' konċiljazzjoni, din l-eżekuzzjoni kienet ġiet immedjatament sospiża minħabba li l-kumpannija konvenuta kienet tibbenefika minn pjan ta' insolvenza u minħabba li ma kien hemm ebda assi li setgħu jiġu elevati qabel dan il-pjan. Permezz ta' digriet ieħor, il-qorti tar-rinviju kienet ċaħdet ir-rikors għal riforma ppreżentat mir-rikorrent kontra l-ewwel digriet, għar-raġuni li dan tal-aħħar kien baqa' fis-seħħ fl-assenza ta' konklużjoni tal-pjan ta' insolvenza. Quddiem il-qorti tar-rinviju, ir-rikorrent, li ddikjara li kellu l-intenzjoni jippreżenta appell, ikkontesta t-talba li kienet saritlu sabiex jipproduċi ċertifikat tal-ħlas ta' taxxa previst mil-liġi Spanjola sabiex ikun jista' jiġi ppreżentat appell. Il-qorti tar-rinviju staqsiet lill-Qorti tal-Ġustizzja jekk kinitx konformi mal-Artikolu 47 tal-Karta l-liġi Spanjola inkwistjoni li kienet tobbliga lill-impjegat iħallas taxxa sabiex ikun jista' jippreżenta appell fil-kuntest ta' proċedura ta' eżekuzzjoni forzata sabiex tinkiseb dikjarazzjoni ġudizzjarja ta' insolvenza tal-persuna li timpjega, dikjarazzjoni li tagħti lil dan l-impjegat dritt ta' aċċess għall-istituzzjoni ta' garanzija kompetenti, konformement mad-Direttiva 2008/94/KE (12).

Skont il-Qorti tal-Ġustizzja, l-ewwel nett, leġiżlazzjoni nazzjonali li tipprevedi drittijiet tar-Reġistru u t-tqegħid ta' kawżi f'lista fil-każ li jiġi ppreżentat appell fil-qasam tad-dritt industrijali, u li tirregola, b'mod ġenerali, ċerti taxxi fil-qasam tal-amministrazzjoni tal-ġustizzja, ma għandhiex l-għan li timplimenta dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni. Barra minn hekk, il-Qorti tal-Ġustizzja indikat li d-dritt tal-Unjoni ma fih ebda leġiżlazzjoni speċifika fil-qasam jew li tista' taffettwa tali leġiżlazzjoni nazzjonali. Għaldaqstant, peress li s-sitwazzjoni inkwistjoni ma taqax fil-kamp ta' applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni, il-Qorti tal-Ġustizzja ddikjarat li ma kellhiex ġurisdizzjoni sabiex tirrispondi għat-talba għal deċiżjoni preliminari (punti 28-30, 32, 43, u d-dispożittiv).

Sentenza tal-1 ta' Diċembru 2016, Daouidi (C-395/15, EU:C:2016:917)

F'din il-kawża, ir-rikorrent kien qiegħed jikkontesta t-tkeċċija tiegħu. Fil-fatt, filwaqt li kien f'sitwazzjoni ta' inkapaċità temporanja għax-xogħol għal żmien indeterminat, minħabba inċident fuq il-post tax-xogħol, ir-rikorrent tkeċċa minħabba raġuni dixxiplinari. Huwa għalhekk ippreżenta, quddiem il-Juzgado de lo Social no 33 de Barcelona (il-Qorti Industrijali Nru 33 ta' Barcelona, Spanja) rikors intiż, prinċipalment, għal dikjarazzjoni tan-nullità tat-tkeċċija tiegħu.

Dik il-qorti indikat li kien hemm fatti suffiċjenti sabiex jitqies li r-raġuni reali tat-tkeċċija tar-rikorrent kienet l-inkapaċità għax-xogħol tiegħu li kienet tirriżulta mill-inċident fuq il-post tax-xogħol li kien il-vittma tiegħu. Għaldaqstant, hija kellha dubju dwar jekk tali tkeċċija kellhiex titqies li hija kuntrarja għad-dritt tal-Unjoni, sa fejn tikkostitwixxi ksur tal-prinċipju ta' nondiskriminazzjoni, tad-dritt għal protezzjoni kontra kull tkeċċija mhux iġġustifikata, tad-dritt għal kundizzjonijiet ta' xogħol ġusti u xierqa, tad-dritt għal aċċess għall-benefiċċji ta' sigurtà soċjali kif ukoll tad-dritt għall-protezzjoni tas-saħħa, stabbiliti rispettivament fl-Artikoli 21(1), 30, 31, 34(1) u 35 tal-Karta.

Il-Qorti tal-Ġustizzja fakkret li, skont ġurisprudenza stabbilita, meta sitwazzjoni legali ma taqax fil-kamp ta' applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni, hija ma jkollhiex ġurisdizzjoni sabiex tieħu konjizzjoni tagħha u li d-

12 Direttiva 2008/94/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-22 ta' Ottubru 2008 dwar il-protezzjoni tal-impjegati fil-każ tal-insolvenza ta' min iħaddimhom (ĠU 2008, L 283, p. 36).

dispożizzjonijiet tal-Karta eventwalment invokati ma jistgħux, waħedhom, iservu ta' bażi għal din il-ġurisdizzjoni. Il-Qorti tal-Ġustizzja osservat, f'dan ir-rigward, li għandu jiġi kkonstatat li, f'dan l-istadju tat-trattament tal-proċedura fil-kawża prinċipali, ma kienx ġie stabbilit li s-sitwazzjoni inkwistjoni kienet fil-fatt taqa' fil-kamp ta' applikazzjoni ta' dispożizzjoni tad-dritt tal-Unjoni għajr dawk li jinsabu fil-Karta. Hija qieset, b'mod partikolari, fir-rigward tad-Direttiva 2000/78/KE (13), li l-fatt li persuna tinsab f'sitwazzjoni ta' inkapaċità temporanja għax-xogħol, fis-sens tad-dritt nazzjonali, għal żmien indeterminat, minħabba inċident fuq il-post tax-xogħol, ma jfissirx li l-limitazzjoni mġarrba minn din il-persuna tista' tiġi kklassifikata bħala "dejjiema", fis-sens tal-kunċett ta' "diżabbiltà" użat f'din id-direttiva. F'dan il-każ, il-Qorti tal-Ġustizzja kkonkludiet li ma kellhiex ġurisdizzjoni sabiex tirrispondi għad-domanda magħmula (punti 63, 64, 65, 68).

Sentenza tas-16 ta' Mejju 2017 (Awla Manja), Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:373)

It-tilwima fil-kawża prinċipali kienet bejn il-kumpannija Berlioz Investment Fund u d-directeur de l'administration des contributions directes (id-Direttur tal-Amministrazzjoni tat-Taxxi Diretti, il-Lussemburgu) u kienet tikkonċerna sanzjoni pekunjarja li kienet ġiet imposta fuq din il-kumpannija minn dan tal-aħħar minħabba li kienet irrifjutat li twieġeb għal talba għal informazzjoni fil-kuntest ta' skambju mal-amministrazzjoni fiskali Franċiża. Fil-fatt, ir-rikorrenti kienet wieġbet parzjalment għal din it-talba għal informazzjoni, peress li qieset li l-informazzjoni l-oħra mitluba ma kinitx rilevanti, fis-sens tad-Direttiva 2011/16/UE (14), sabiex jiġi evalwat jekk it-tqassim ta' dividendi mis-sussidjarja Franċiża tagħha kellux ikun suġġett għat-taxxa f'ras il-għajn, li kien is-suġġett tal-kontroll imwettaq mill-amministrazzjoni fiskali Franċiża. Minħabba din it-tweġiba parzjali, id-Direttur tal-Amministrazzjoni tat-Taxxi Diretti kien impona fuqha multa amministrattiva, fuq il-bażi ta' liġi Lussemburgiża.

Kien għalhekk li r-rikorrenti ppreżentat rikors quddiem it-tribunal administratif (it-Tribunal Amministrattiv, il-Lussemburgu), fejn talbet verifika tal-fondatezza tad-deċiżjoni li tordnaha tikkomunika l-informazzjoni mitluba. Dan it-tribunal qies li r-rikors prinċipali għal riforma kien parzjalment fondat, u għalhekk naqqas il-multa, iżda ċaħad il-kumplament tar-rikors billi indika li ma kienx hemm lok li jagħti deċiżjoni dwar ir-rikors sussidjarju għal annullament. Ir-rikorrenti mbagħad ippreżentat appell quddiem il-Cour administrative (il-Qorti Amministrattiva, il-Lussemburgu), fejn sostniet li r-rifjut tat-tribunal administratif, ibbażat fuq il-liġi Lussemburgiża, li jivverifika l-fondatezza tal-ordni maħruġa fil-konfront tagħha, kien jikkostitwixxi ksur tad-dritt tagħha għal rimedju ġudizzjarju effettiv, kif iggarantit mill-Artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali (KEDB).

Peress li qieset li seta' jkun meħtieġ li jittieħed inkunsiderazzjoni l-Artikolu 47 tal-Karta, dispożizzjoni din li tirrifletti d-dritt imsemmi fl-Artikolu 6(1) tal-KEDB, il-qorti tar-rinviju staqsiet, b'mod partikolari, għall-finijiet tal-applikazzjoni tal-Karta, jekk Stat Membru kellux jitqies li jkun qiegħed jimplimenta d-dritt tal-Unjoni, fis-sens tal-Artikolu 51 tal-Karta, meta jipprevedi, fil-leġiżlazzjoni tiegħu, sanzjoni pekunjarja fir-rigward ta' suġġett tal-amministrazzjoni li jirrifjuta li jipprovdi informazzjoni fil-kuntest ta' skambju ta' informazzjoni bejn awtoritajiet fiskali, ibbażat b'mod partikolari fuq id-dispożizzjonijiet tad-Direttiva 2011/16/UE.

Skont il-Qorti tal-Ġustizzja, għandu jiġi ddeterminat jekk miżura nazzjonali li tipprevedi tali sanzjoni tistax titqies li hija implimentazzjoni tad-dritt tal-Unjoni. Għal dan il-għan, hija osservat li d-Direttiva 2011/16/UE timponi ċerti obbligi fuq l-Istati Membri. B'mod partikolari, hija nnotat li l-Artikolu 5

13 Direttiva tal-Kunsill 2000/78/KE tas-27 ta' Novembru 2000 li tistabbilixxi qafas ġenerali għall-ugwaljanza fit-trattament fl-impjieg u fix-xogħol (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 5, Vol. 4, p. 79).

14 Direttiva tal-Kunsill 2011/16/UE tal-15 ta' Frar 2011 dwar il-kooperazzjoni amministrattiva fil-qasam tat-tassazzjoni u li tħassar id-Direttiva 77/799/KEE (ĠU 2011, L 64, p. 1).

ta' din id-direttiva jipprevedi li l-awtorità rikjesta għandha tikkomunika ċerta informazzjoni lill-awtorità rikjedenti. Barra minn hekk, hija indikat li, skont l-Artikolu 18 tad-Direttiva 2011/16/UE, intitolat "Obbligi", l-Istat Membru rikjest għandu jimplimenta l-miżuri tiegħu għall-ġbir ta' informazzjoni sabiex jikseb l-informazzjoni mitluba. Barra minn hekk, skont il-Qorti tal-Ġustizzja, skont l-Artikolu 22(1)(c) tad-Direttiva 2011/16/UE, l-Istati Membri għandhom jieħdu l-miżuri neċessarji sabiex jiggarantixxu l-funzjonament tajjeb tas-sistema ta' kooperazzjoni amministrattiva prevista minn din id-direttiva. Hija għalhekk iddeċidiet li, filwaqt li tirreferi għall-miżuri għall-ġbir ta' informazzjoni li jeżistu fid-dritt nazzjonali, id-Direttiva 2011/16/UE tobbliga lill-Istati Membri jieħdu l-miżuri neċessarji sabiex jiksbu l-informazzjoni mitluba b'mod li josservaw l-obbligi tagħhom fil-qasam ta' skambju ta' informazzjoni. F'dan ir-rigward, hija qieset li l-fatt li d-Direttiva 2011/16/UE ma tipprevedix espliċitament l-applikazzjoni ta' miżuri ta' sanzjoni ma jipprekludix li jitqies li dawn jikkonċernaw l-implimentazzjoni ta' din id-direttiva u, għaldaqstant, jaqgħu fil-kamp ta' applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni. Għaldaqstant, hija kkonkludiet li l-Artikolu 51(1) tal-Karta għandu jiġi interpretat fis-sens li Stat Membru jkun qiegħed jimplimenta d-dritt tal-Unjoni, fis-sens ta' din id-dispożizzjoni, u li, għalhekk, il-Karta hija applikabbli, meta fil-leġiżlazzjoni tiegħu jipprevedi sanzjoni pekunjarja fir-rigward ta' suġġett tal-amministrazzjoni li jirrifjuta li jipprovdi informazzjoni fil-kuntest ta' skambju bejn awtoritajiet fiskali, ibbażat b'mod partikolari fuq id-dispożizzjonijiet tad-Direttiva 2011/16/UE (punti 32-42, u dispożittiv 1).

Sentenza tat-13 ta' Ġunju 2017 (Awla Manja), Florescu et (C-258/14, EU:C:2017:448)

F'din il-kawża, ir-rikorrenti fil-kawża prinċipali kienu maġistrati Rumeni li, fl-istess ħin, kienu jeżerċitaw attività ta' lecturers universitarji. Wara iktar minn tletin sena servizz bħala maġistrati, huma kienu invokaw id-drittijiet għall-pensjoni tagħhom li, konformement mal-liġi nazzjonali li kienet fis-seħħ f'dak iż-żmien, setgħu jakkumulaw mad-dħul tagħhom mill-attività tagħhom bħala lecturers. Madankollu, f'kuntest ta' kriżi ekonomika, ġiet adottata sussegwentement liġi ġdida li kienet tipprojbixxi tali kumulu u li ġiet iddikjarata konformi mal-Kostituzzjoni mill-Curtea Constituțională (il-Qorti Kostituzzjonali, ir-Rumanija). Ir-rikorrenti għalhekk ippreżentaw rikors kontra d-deċiżjonijiet ta' sospensjoni tal-pensjonijiet tal-irtirar tagħhom, filwaqt li sostnew li din il-liġi ġdida kienet kuntrarja għad-dritt tal-Unjoni, b'mod partikolari għad-dispożizzjonijiet tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea u tal-Karta. Peress li dan ir-rikors ġie miċħud fl-ewwel istanza u mbagħad fl-appell, ir-rikorrenti ppreżentaw rikors għal reviżjoni quddiem il-qorti tar-rinviju. F'dan il-kuntest, din tal-aħħar staqsiet b'mod partikolari lill-Qorti tal-Ġustizzja jekk l-Artikolu 6 TUE u l-Artikolu 17 (id-dritt għall-proprjetà) tal-Karta jipprekludux tali leġiżlazzjoni nazzjonali, li tipprevedi l-projbizzjoni tal-kumulu tal-pensjoni netta tal-irtirar mad-dħul minn attivitajiet eżerċitati ma' istituzzjonijiet pubbliċi jekk il-livell ta' din il-pensjoni jaqbeż il-livell tas-salarju medju gross nazzjonali użat bħala bażi għall-iffissar tal-baġit tas-sigurtà soċjali tal-Istat.

Qabel tat risposta fil-mertu għad-domanda tal-qorti tar-rinviju, il-Qorti tal-Ġustizzja bdiet billi eżaminat jekk tali leġiżlazzjoni nazzjonali setgħetx titqies li timplimenta d-dritt tal-Unjoni, sabiex b'hekk tiddetermina jekk il-Karta kinitx fil-fatt applikabbli għat-tilwima fil-kawża prinċipali.

F'dan ir-rigward, hija osservat li, kif spjegat il-qorti tar-rinviju, il-liġi inkwistjoni kienet ġiet adottata sabiex ir-Rumanija tkun tista' tikkonforma ruħha mal-impenji li kienet ħadet fil-konfront tal-Unjoni fil-kuntest ta' programm ekonomiku li kien jippermettilha tibbenefika minn mekkaniżmu ta' sostenn finanzjarju ta' bilanċi tal-pagamenti u li kienu kkonkretizzati f'memorandum ta' qbil (15). Fost il-kundizzjonijiet iffissati f'dan il-memorandum ta' qbil, kienu previsti t-tnaqqis tal-massa tas-salarju tas-settur pubbliku u, bil-għan li jittejbu fuq perijodu twil il-finanzi pubbliċi, ir-riforma tal-parametri ewlenin tas-sistema tal-pensjonijiet. Għaldaqstant, il-Qorti tal-Ġustizzja kkonstatat li l-miżura ta' projbizzjoni ta' kumulu inkwistjoni fil-kawża prinċipali, li kienet issegwi fl-istess ħin iż-żewġ għanijiet imsemmija, hija intiża li timplimenta l-impenji meħuda mir-Rumanija fil-memorandum ta' qbil, li jagħmel parti mid-dritt tal-Unjoni. Fil-fatt, dan il-

15 Memorandum ta' qbil konkluż bejn il-Komunità Ewropea u r-Rumanija, f'Bukarest u fi Brussell, fit-23 ta' Ġunju 2009.

memorandum għandu l-bażi legali tiegħu fl-Artikolu 143 TFUE, li jagħti lill-Unjoni l-kompetenza li tagħti għajnuna reċiproka lil Stat Membru li l-munita tiegħu ma hijiex l-euro u li jkun jinsab f'diffikultajiet jew li jkun qiegħed jaffronta theddida gravi ta' diffikultajiet fil-bilanċ tal-pagamenti tiegħu (punti 31, 45, 47).

Il-Qorti tal-Ġustizzja żiedet li huwa minnu li dan il-memorandum ta' qbil iħalli marġni ta' diskrezzjoni lir-Rumanija sabiex tiddeċiedi liema huma l-aħjar miżuri sabiex jiġu onorati l-imsemmija impenji. Madankollu, minn naħa, meta Stat Membru jadotta miżuri fil-kuntest tas-setgħa diskrezzjonali mogħtija lilu minn att tad-dritt tal-Unjoni, huwa għandu jitqies li qiegħed jimplimenta dan id-dritt, fis-sens tal-Artikolu 51(1) tal-Karta. Min-naħa l-oħra, l-għanijiet stabbiliti fl-Artikolu 3(5) tad-Deċiżjoni 2009/459/KE (16), kif ukoll dawk stabbiliti mill-memorandum ta' qbil, huma ddettaljati u preċiżi biżżejjed sabiex jippermettu li jitqies li l-projbizzjoni ta' kumulu li tirriżulta mil-liġi nazzjonali inkwistjoni hija intiża li timplimenta dan il-memorandum u din id-deċiżjoni, u, għaldaqstant, id-dritt tal-Unjoni, fis-sens tal-Artikolu 51(1) tal-Karta. Għaldaqstant, din tal-aħħar hija applikabbli għat-tilwima fil-kawża prinċipali (punt 48).

Digriet tal-21 ta' Frar 2013, Ajdini (C-312/12, EU:C:2013:103)

Ir-rikorrent, ċittadin Serb, kien jirrisjedi, flimkien mal-konjuġi u maż-żewġ ulied minuri tagħhom, ukoll ta' nazzjonalità Serba, fil-Belġju. Huma kellhom kollha kemm huma awtorizzazzjoni ta' residenza illimitata fil-Belġju, fejn kienu rreġistrati fir-reġistru tal-barranin, iżda mhux fir-reġistru tal-popolazzjoni. Huma kienu jirċievu għajnuna soċjali f'dan il-pajjiż. Ir-rikorrent kien ressaq talba għall-allowance għal persuni b'diżabbiltà, li ġiet miċħuda għaliex, bħala ċittadin Serb, ma kienx jissodisfa l-kundizzjonijiet ta' nazzjonalità previsti fil-liġi Belġjana għal tali allowances.

Filwaqt li invoka diskriminazzjoni, ir-rikorrent ippreżenta, quddiem it-tribunal du travail de Huy (it-Tribunal Industrijali ta' Huy, il-Belġju), rikors intiż għall-bidla ta' din id-deċiżjoni. Dan it-tribunal, minn naħa, osserva li l-Cour constitutionnelle (il-Qorti Kostituzzjonali, il-Belġju) kienet diġà eżaminat il-kwistjoni ta' jekk il-kundizzjonijiet ta' nazzjonalità previsti mil-liġi msemmija setgħux jitqiesu li jikkostitwixxu diskriminazzjoni u kienet qieset li dan ma kienx il-każ. Min-naħa l-oħra, huwa indika li l-qrati li jiddeċiedu fil-mertu kienu esprimew ċerta eżitazzjoni meta ġew sabiex isegwu din il-ġurisprudenza tal-Cour constitutionnelle (il-Qorti Kostituzzjonali). Il-qorti tar-rinviju għalhekk staqsiet lill-Qorti tal-Ġustizzja dwar jekk id-dritt tal-Unjoni u, b'mod partikolari, l-Artikolu 20 (l-ugwaljanza f'għajnejn il-liġi), 21 (in-nondiskriminazzjoni) u 26 (l-integrazzjoni tal-persuni b'diżabbiltà) tal-Karta, kellux jiġi interpretat fis-sens li leġiżlazzjoni nazzjonali li teskludi mill-benefiċċju tal-allowances għall-persuni b'diżabbiltà, minħabba n-nazzjonalità tiegħu biss, lil ċittadin ta' Stat terz, li huwa kandidat għall-adeżjoni mal-Unjoni, li jkun ilu tnax-il sena jirrisjedi legalment fi Stat Membru u li jkollu rabtiet b'saħħithom u dejjiema ma' dan tal-aħħar, hija konformi mad-dritt tal-Unjoni u mad-dispożizzjonijiet imsemmija tal-Karta.

Il-Qorti tal-Ġustizzja indikat li d-deċiżjoni tar-rinviju ma kienet tinkludi ebda element konkret li jippermetti li jitqies li s-sitwazzjoni tar-rikorrent fil-kawża prinċipali taqa' taħt id-dritt tal-Unjoni jew li l-leġiżlazzjoni nazzjonali inkwistjoni hija intiża li timplimenta d-dritt tal-Unjoni. Skont il-Qorti tal-Ġustizzja, minkejja t-tul tar-residenza fil-Belġju tar-rikorrent, ma kienx jidher li dan tal-aħħar jibbenefika mill-istatus ta' resident għal żmien twil fis-sens tad-Direttiva 2003/109/KE (17), peress li s-sistema implimentata minnha tindika b'mod ċar li l-kisba ta' dan l-istatus huwa suġġett għal proċedura partikolari. Il-Qorti tal-Ġustizzja, barra minn hekk, enfasizzat li l-qorti tar-rinviju kienet ikkonstatat li r-Repubblika tas-Serbja ma kienet ikkonkludiet ebda ftehim mal-Unjoni dwar is-sistema ta' sigurtà soċjali li jista' japplika għal ċittadin fis-sitwazzjoni tar-rikorrent. Il-Qorti tal-Ġustizzja għalhekk ikkonstatat li s-sistema ta' sigurtà

16 Deċiżjoni tal-Kunsill 2009/459/KE tas-6 ta' Mejju 2009 li tagħti għajnuna finanzjarja tal-Komunità lir-Rumanija fuq medda medja ta' żmien (ĠU 2009, L 150, p. 8).

17 Direttiva tal-Kunsill 2003/109/KE tal-25 ta' Novembru 2003 dwar l-istatus ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi li jkunu residenti għat-tul (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 19, Vol. 6, p. 272).

soċjali applikabbli għar-rikorrent fil-kawża prinċipali matul ir-residenza tiegħu fil-Belġju hija rregolata mid-dritt nazzjonali, li għandu jiddefinixxi l-kundizzjonijiet għall-għoti tal-allowance li hija s-suġġett tat-tilwima fil-kawża prinċipali, u kkonkludiet, għalhekk, li ma kellhiex ġurisdizzjoni sabiex tirrispondi għat-talba għal deċiżjoni preliminari (punti 22-30).

Digriet tas-7 ta' Novembru 2013, SC Schuster & Co Ecologic (C-371/13, EU:C:2013:748)

Ir-rikorrenti kienet talbet, fil-kuntest ta' rikors kontenzjuż amministrattiv quddiem il-qorti tar-rinviju, l-annullament ta' avviż ta' stima tat-taxxa u ta' deċiżjoni li tordna miżuri kawtelatorji fir-rigward tal-assi tagħha, maħruġa mid-Direcţia Generală a Finanţelor Publice a Judeţului Sibiu (id-Direttorat Ġenerali tal-Finanzi Pubbliċi ta' Sibiu, ir-Rumanija). Wara l-preżentata ta' dan ir-rikors, infetħet proċedura ta' insolvenza fil-konfront tar-rikorrenti permezz ta' sentenza ċivili, li wasslet lill-qorti tar-rinviju sabiex, skont il-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili Rumen, tissospendi l-proċedura fil-kawża prinċipali. Madankollu, din is-sentenza tal-aħħar ġiet imħassra mill-Curtea de Appel Alba Iulia (il-Qorti tal-Appell ta' Alba Iulia, ir-Rumanija), u l-kawża ntbagħtet lura quddiem il-qorti tar-rinviju.

Peress li qieset li seta' jkun hemm ksur tad-dritt għal smigħ xieraq tar-rikorrenti, fis-sens tal-Artikolu 47(2) tal-Karta, minħabba li l-legalità tal-avviż ta' stima tat-taxxa inkwistjoni kienet is-suġġett, f'dan il-każ, ta' eżami fil-kuntest ta' żewġ proċeduri distinti, waħda quddiem il-qorti amministrattiva, fil-qasam fiskali, u l-oħra quddiem il-qorti ċivili, fil-kuntest ta' proċedura ta' insolvenza, il-qorti tar-rinviju għamlet domanda lill-Qorti tal-Ġustizzja dwar il-kompatibbiltà tad-deċiżjoni mogħtija mill-Curtea de Appel Alba Iulia mal-Artikolu 47(2) tal-Karta u mal-Artikolu 15 tar-Regolament (KE) Nru 1346/2000 (18).

Skont il-Qorti tal-Ġustizzja, il-ġurisdizzjoni tagħha sabiex tirrispondi għal din it-talba għal deċiżjoni preliminari ma kinitx stabbilita. Fil-fatt, hija enfasizzat, fir-rigward tal-Artikolu 15 tar-Regolament (KE) Nru 1346/2000 li għalih kienet qed tirreferi l-qorti tar-rinviju, li dan ma kienx manifestament rilevanti għas-soluzzjoni tat-tilwima fil-kawża prinċipali u li ebda element fid-deċiżjoni tar-rinviju ma kien jippermetti barra minn hekk li jitqies li d-dispożizzjonijiet tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili ċċitati kienu intiżi li jimplimentaw dan l-artikolu. F'dan ir-rigward, hija osservat li l-imsemmi artikolu kien jinkludi regoli għad-determinazzjoni tad-dritt applikabbli fil-każ ta' kunflitt bejn il-leġiżlazzjonijiet ta' diversi Stati Membri, filwaqt li l-każ ineżami kien irregolat biss mid-dritt Rumen, li l-applikabbiltà tiegħu ma kinitx qiegħda tiġi kkontestata (punti 16-20).

Digriet tas-7 ta' Settembru 2017, Demarchi Gino (C-177/17 u C-178/17, EU:C:2017:656)

It-tilwima fil-kawża prinċipali kienet bejn, minn naħa, kredituri li kienu pparteċipaw f'żewġ proċeduri ta' falliment distinti u, min-naħa l-oħra, il-Ministero della Giustizia (il-Ministeru għall-Ġustizzja, l-Italja), u kienet tikkonċerna l-ħlas tas-somom dovuti minn dan tal-aħħar, bħala kumpens xieraq, minħabba t-tul tal-proċeduri ġudizzjarji. Fil-fatt, minħabba li l-imsemmija proċeduri kienu damu għal perijodu eċċessivament twil, dawn il-kredituri ppreżentaw, quddiem il-Corte d'appello di Torino (il-Qorti tal-Appell ta' Torino, l-Italja), rikors intiż sabiex jinkiseb kumpens għad-dannu mġarrab, fuq il-bażi ta' liġi Taljana. Dik il-qorti laqgħet it-talbiet tagħhom. Ir-rikorrenti mbagħad ippreżentaw, quddiem il-qorti tar-rinviju, rikors intiż sabiex tinkiseb l-eżekuzzjoni tal-obbligi li dawn id-deċiżjonijiet, li kienu kisbu l-awtorità ta' res judicata, kienu imponew fuq l-amministrazzjoni pubblika kkonċernata. Madankollu, ir-rikorrenti ma kinux issodisfaw l-obbligi previsti mil-liġi Taljana, marbuta ma' formalitajiet amministrattivi kumplessi, b'tali mod li l-qorti tar-rinviju kellha tiddikjara r-rikorsi tagħhom inammissibbli.

18 Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 1346/2000 tad-29 ta' Mejju 2000 dwar proċedimenti ta' falliment [ta' insolvenza] (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 19, Vol. 1, p. 191).

Peress li kellha dubju dwar il-kompatibbiltà tad-dispożizzjoni tal-liġi Taljana dwar dawn il-formalitajiet mad-dritt għal proċess xieraq stabbilit fil-Karta, il-qorti tar-rinviju staqsiet lill-Qorti tal-Ġustizzja jekk il-prinċipju stabbilit fl-Artikolu 47(2) (id-dritt għal rimedju effettiv u għal aċċess għal qorti imparzjali) tal-Karta, moqri flimkien mal-Artikoli 67, 81 u 82 TFUE, kienx jipprekludi leġiżlazzjoni nazzjonali li teżiġi li l-persuni li jkunu ġarrbu dannu minħabba t-tul eċċessiv ta' proċedura ġudizzjarja, marbuta ma' suġġett li jaqa' fil-qasam tal-kooperazzjoni ġudizzjarja, ikollhom iwettqu sensiela ta' operazzjonijiet kumplessi ta' natura amministrattiva sabiex jiksbu l-ħlas tal-kumpens xieraq li l-Istat ikun ġie kkundannat iħallashom, mingħajr ma jkunu jistgħu, fil-frattemp, iressqu azzjoni ġudizzjarja għall-finijiet ta' eżekuzzjoni u mingħajr ma jkunu jistgħu, sussegwentement, jitolbu l-kumpens tad-dannu kkawżat minħabba d-dewmien li bih isir l-imsemmi ħlas.

Il-Qorti tal-Ġustizzja fakkret il-ġurisprudenza tagħha dwar l-inapplikabbiltà tad-drittijiet fundamentali tal-Unjoni fir-rigward ta' leġiżlazzjoni nazzjonali, minħabba l-fatt li d-dispożizzjonijiet tal-Unjoni fil-qasam ikkonċernat ma jimponu ebda obbligu fuq l-Istati Membri fir-rigward tas-sitwazzjoni inkwistjoni fil-kawża prinċipali. F'dan il-każ, hija osservat li d-dispożizzjonijiet tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea msemmija mill-qorti tar-rinviju (jiġifieri l-Artikoli 81 u 82 TFUE) ma jimponux fuq l-Istati Membri obbligi speċifiċi fir-rigward tal-irkupru tas-somom dovuti mill-Istat, bħala kumpens xieraq, minħabba t-tul eċċessiv ta' proċedura ġudizzjarja u li, fl-istat attwali tiegħu, id-dritt tal-Unjoni ma fih ebda leġiżlazzjoni speċifika f'dan il-qasam. Mid-diversi elementi eżaminati hija kkonkludiet li ma kellhiex ġurisdizzjoni sabiex tirrispondi għad-domanda magħmula mill-qorti tar-rinviju (punti 21-25, 28, 29, u d-dispożittiv).

2.2. Ostakolu jew restrizzjoni għal dritt tal-Unjoni jew ċaħda mit-tgawdija effettiva tiegħu

Sentenza tat-30 ta' April 2014, Pfleger (C-390/12, EU:C:2014:281)

F'din il-kawża kienu inkwistjoni erba' tilwimiet marbuta mal-fatt li, wara verifiki mwettqa f'diversi postijiet fl-Awstrija, ġew elevati taħt titolu kawtelatorju magni tal-logħob, li tqiesu li kienu jservu għall-organizzazzjoni ta' logħob tal-ażżard ipprojbit. Fil-fatt, dawn il-magni kienu qed jiġu operati mingħajr awtorizzazzjoni minn qabel mill-awtoritajiet amministrattivi, kundizzjoni meħtieġa mil-Liġi Federali Awstrijaka dwar il-logħob tal-ażżard (Glücksspielgesetz, BGBl. 620/1989).

L-Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Oberösterreich (l-Awla Amministrattiva Indipendenti tal-Land ta' Oberösterreich, l-Awstrija), li ġiet adita b'dawn it-tilwimiet, staqsiet lill-Qorti tal-Ġustizzja dwar il-kompatibbiltà ta' din is-sistema mal-libertà li jiġu pprovduti servizzi ggarantita mill-Artikolu 56 TFUE, kif ukoll mal-Artikoli 15 sa 17, 47 u 50 tal-Karta. Fil-fatt, hija qieset, b'mod partikolari, li l-awtoritajiet Awstrijaċi la kienu wrew li l-kriminalità u/jew il-vizzju tal-logħob kienu jikkostitwixxu effettivament, matul il-perijodu inkwistjoni, problema kunsiderevoli, u lanqas ma kienu wrew li l-ġlieda kontra l-kriminalità u l-protezzjoni tal-lagħba – u mhux is-sempliċi massimizzazzjoni tad-dħul tal-Istat – kienu jikkostitwixxu l-veru għan tas-sistema ta' monopolju fuq il-logħob tal-ażżard.

Fil-kuntest tal-proċedura quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja, diversi gvernijiet nazzjonali sostnew li l-Karta ma kinitx applikabbli għall-każ ineżami għaliex il-qasam tal-logħob tal-ażżard ma kienx armonizzat u għaliex, għaldaqstant, il-leġiżlazzjonijiet nazzjonali dwar dan il-qasam ma kinux jimplimentaw id-dritt tal-Unjoni fis-sens tal-Artikolu 51(1) tal-Karta.

F'dan ir-rigward, il-Qorti tal-Ġustizzja sostniet li, meta jirriżulta li leġiżlazzjoni nazzjonali tkun ta' natura li tostakola l-eżerċizzju ta' waħda jew iktar mil-libertajiet fundamentali ggarantiti mit-Trattat u meta Stat Membru jinvoka raġunijiet imperattivi ta' interess ġenerali sabiex jispjegaha, din il-leġiżlazzjoni ma tistax tibbenefika mill-eċċezzjonijiet previsti mid-dritt tal-Unjoni sabiex jiġi ġġustifikat dan l-ostakolu, ħlief sa fejn dan ikun konformi mad-drittijiet fundamentali li l-Qorti tal-Ġustizzja tiżgura r-rispett tagħhom.

Skont il-Qorti tal-Ġustizzja, dan l-obbligu ta' konformità mad-drittijiet fundamentali jaqa' manifestament fil-kamp ta' applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni u, għaldaqstant, f'dak tal-Karta. Għaldaqstant, l-użu, minn Stat Membru, ta' eċċezzjonijiet previsti mid-dritt tal-Unjoni sabiex jiġi ġġustifikat ostakolu għal libertà fundamentali ggarantita mit-Trattat għandu, għalhekk, jitqies li "jimplimenta d-dritt tal-Unjoni", fis-sens tal-Artikolu 51(1) tal-Karta.

Għalhekk, il-Karta kienet applikabbli f'dan il-każ. Fil-fatt, is-sistema stabbilita fl-Awstrija fil-qasam tal-logħob tal-ażżard kienet tikkostitwixxi effettivament restrizzjoni għal-libertà li jiġu pprovduti servizzi ggarantita mill-Artikolu 56 TFUE. Barra minn hekk, sabiex tkun iġġustifikata din is-sistema, kienu ġew invokati l-għanijiet tal-protezzjoni tal-lagħba u tal-ġlieda kontra l-kriminalità marbuta ma' dan il-logħob, li huma raġunijiet imperattivi ta' interess ġenerali rrikonoxxuti mill-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja bħala raġunijiet li jistgħu jiġġustifikaw restrizzjonijiet għal-libertajiet fundamentali fis-settur tal-logħob tal-ażżard. F'dan il-każ, il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li eżami tar-restrizzjoni li tirrappreżenta din il-leġiżlazzjoni nazzjonali taħt l-Artikolu 56 TFUE kien ikopri wkoll l-eventwali restrizzjonijiet tal-eżerċizzju tad-drittijiet u tal-libertajiet previsti fil-Karta, filwaqt li kkonkludiet li ma kienx meħtieġ eżami separat f'dan ir-rigward (punti 35, 36, 39, 42, 60) (19).

Sentenzi tat-13 Settembru 2016 (Awla Manja), Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675) u CS (C-304/14, EU:C:2016:674)

Minħabba li kellhom preċedenti kriminali, żewġ ċittadini ta' pajjiżi terzi għall-Unjoni kienu ġew innotifikati, rispettivament, b'rifjut ta' permess ta' residenza u b'deċiżjoni ta' tkeċċija mill-awtoritajiet tal-Istat Membru ospitanti li tiegħu kellhom in-nazzjonalità l-ulied minuri tagħhom, li kienu taħt il-kustodja tagħhom u li kellhom iċ-ċittadinanza tal-Unjoni. Fl-ewwel kawża (C-165/14, Rendón Marín), ir-rikorrent kien missier żewġ ulied minuri, tifel ta' nazzjonalità Spanjola u tifla ta' nazzjonalità Pollakka, li kienu taħt il-kustodja esklużiva tiegħu u li kienu rrisjedew dejjem fi Spanja. Fit-tieni kawża (C-304/14, CS), il-persuna kkonċernata kienet l-omm ta' minuri ta' nazzjonalità Brittanika li kien jirrisjedi magħha fir-Renju Unit u li tiegħu kellha l-kustodja esklużiva.

Aditi b'dawn it-tilwimiet, il-qrati tar-rinviju (rispettivament, it-Tribunal Supremo (il-Qorti Suprema, Spanja) u l-Upper Tribunal (il-Qorti Superjuri, ir-Renju Unit)) staqsew lill-Qorti tal-Ġustizzja dwar jekk l-eżistenza ta' preċedenti kriminali setgħetx, waħedha, tiġġustifika r-rifjut ta' dritt ta' residenza jew it-tkeċċija ta' ċittadin ta' pajjiż terz għall-Unjoni li jkollu l-kustodja esklużiva ta' ċittadin minuri tal-Unjoni.

Il-Qorti tal-Ġustizzja l-ewwel nett spjegat li d-Direttiva 2004/38/KE dwar il-libertà ta' moviment u ta' residenza taċ-ċittadini tal-Unjoni u tal-membri tal-familja tagħhom (20) kienet tapplika biss għaċ-ċittadini tal-Unjoni u għall-membri tal-familja tagħhom li jmorru jew li jgħixu fi Stat Membru differenti minn dak li tiegħu jkollhom in-nazzjonalità. B'hekk, fiż-żewġ sitwazzjonijiet ineżami, kienu biss ir-rikorrent fl-ewwel kawża u bintu Pollakka li setgħu jibbenefikaw minn dritt ta' residenza skont din id-direttiva. Għalkemm id-Direttiva kienet tapplika biss għas-sitwazzjoni ta' wieħed biss minn dawn l-ulied, it-tliet ulied ikkonċernati minn dawn iż-żewġ kawżi setgħu, għall-kuntrarju, jinvokaw, taħt l-Artikolu 20 TFUE u fuq il-bażi biss tal-istatus tagħhom bħala ċittadini tal-Unjoni, id-drittijiet marbuta ma' dan l-istatus (li jinkludu b'mod partikolari d-dritt ta' moviment u ta' residenza fit-territorju tal-Istati Membri).

19 Din is-sentenza ġiet ippreżentata fir-Rapport Annwali tal-2014, p. 37.

20 Direttiva 2004/38/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tad-29 ta' April 2004 dwar id-drittijiet taċ-ċittadini ta' l-Unjoni u tal-membri tal-familja tagħhom biex jiċċaqilqu u jgħixu liberament fit-territorju ta' l-Istati Membri u li temenda r-Regolament (KEE) Nru 1612/68 u li tħassar id-Direttivi 64/221/KEE, 68/360/KEE, 72/194/KEE, 73/148/KEE, 75/34/KEE, 75/35/KEE, 90/364/KEE, 90/365/KEE u 93/96/KEE (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 5, Vol. 5, p. 46).

It-tieni nett, il-Qorti tal-Ġustizzja fakkret li kien hemm sitwazzjonijiet ferm partikolari fejn, minkejja l-fatt li d-dritt sekondarju dwar id-dritt ta' residenza taċ-ċittadini ta' Stati terzi ma jkunx applikabbli u minkejja li ċ-ċittadin tal-Unjoni kkonċernat ma jkunx uża l-libertà ta' moviment tiegħu, xorta waħda jkollu jiġi rrikonoxxut dritt ta' residenza lil ċittadin ta' Stat terz, li jkun membru tal-familja ta' dan iċ-ċittadin, għaliex inkella jkun hemm ksur tal-effett utli taċ-ċittadinanza tal-Unjoni jekk, bħala konsegwenza tar-rifjut ta' tali dritt, l-imsemmi ċittadin ikun obbligat, fil-fatt, li jitlaq mit-territorju tal-Unjoni kkunsidrat fl-intier tiegħu, u b'hekk ikun imċaħħad mit-tgawdija effettiva tal-essenzjal tad-drittijiet mogħtija minn dan l-istatus. Skont il-Qorti tal-Ġustizzja, tali sitwazzjonijiet huma fil-fatt ikkaratterizzati mill-fatt li, minkejja li huma rregolati mil-leġiżlazzjonijiet li jaqgħu a priori fil-kompetenza tal-Istati Membri, jiġifieri dawk dwar id-dritt ta' dħul u ta' residenza taċ-ċittadini ta' Stati terzi lil hinn mill-kamp ta' applikazzjoni tad-dispożizzjonijiet tad-dritt sekondarju, dawn is-sitwazzjonijiet għandhom madankollu rabta intrinsika mal-libertà ta' moviment u ta' residenza ta' ċittadin tal-Unjoni, rabta din li tipprekludi li dan id-dritt ta' dħul u ta' residenza jiġi rrifjutat lill-imsemmija ċittadini fl-Istat Membru fejn jirrisjedi dan iċ-ċittadin, sabiex b'hekk ma tiġix ippreġudikata din il-libertà. Minn dan il-Qorti tal-Ġustizzja kkonkludiet li t-tliet ulied ikkonċernati minn dawn iż-żewġ kawżi, bħala ċittadini tal-Unjoni, kienu jibbenefikaw mid-dritt li jiċċaqilqu u li jirrisjedu b'mod liberu fit-territorju tal-Unjoni, u li kwalunkwe limitazzjoni ta' dan id-dritt kienet għalhekk taqa' fil-kamp ta' applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni. Skont il-Qorti tal-Ġustizzja, peress li ż-żewġ sitwazzjonijiet inkwistjoni setgħu potenzjalment iwasslu, jekk il-ġenituri ċittadini ta' Stati terzi għall-Unjoni jkollhom jitilqu mit-territorju tal-Unjoni, għat-tluq konsekuttiv tal-ulied tagħhom, dawn is-sitwazzjonijiet setgħu jimplikaw, għal dawn it-tliet ulied, iċ-ċaħda mit-tgawdija effettiva tal-essenzjal tad-drittijiet mogħtija lilhom mill-istatus tagħhom bħala ċittadini tal-Unjoni. Għaldaqstant, dawn iż-żewġ sitwazzjonijiet jaqgħu fil-kamp ta' applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni.

Fl-aħħar nett, f'dawn iż-żewġ sentenzi, il-Qorti tal-Ġustizzja osservat li l-Artikolu 20 TFUE ma jaffettwax il-possibbiltà għall-Istati Membri li jinvokaw eċċezzjoni marbuta, b'mod partikolari, maż-żamma tal-ordni pubbliku u mal-protezzjoni tas-sigurtà pubblika. Hija madankollu indikat ukoll li, sa fejn iż-żewġ sitwazzjonijiet kienu jaqgħu taħt id-dritt tal-Unjoni, l-evalwazzjoni, mill-qrati tar-rinviju, ta' dawn is-sitwazzjonijiet kellha tieħu inkunsiderazzjoni d-dritt għar-rispett tal-ħajja privata u tal-familja, kif stabbilit fl-Artikolu 7 tal-Karta, liema artikolu għandu jinqara flimkien mal-obbligu li jittieħed inkunsiderazzjoni l-aħjar interess tal-wild, irrikonoxxut fl-Artikolu 24(2) tal-Karta (sentenza C 165/14, Rendón Marín, punti 74-81, 85) (sentenza C 304/14, CS, punti 29-33, 36, 48).

Sentenza tal-21 ta' Diċembru 2016, AGET Iraklis (C-201/15, EU:C:2016:972)

Il-kumpannija rikorrenti, kumpannija Griega li l-azzjonist prinċipali tagħha huwa grupp multinazzjonali Franċiż, kienet qiegħda tikkontesta d-deċiżjoni tal-Ministeru għax-Xogħol Grieg li ma jawtorizzax il-pjan ta' tkeċċija kollettiva tagħha. Skont id-dritt Grieg, meta pjan ta' tkeċċija kollettiva ma jkunx is-suġġett ta' ftehim bejn il-partijiet, il-prefett jew il-Ministeru għax-Xogħol jistgħu, wara li jkunu evalwaw tliet kriterji (il-kundizzjonijiet tas-suq, is-sitwazzjoni tal-impriża u l-interess tal-ekonomija nazzjonali), jirrifjutaw li jawtorizzaw it-twettiq tat-tkeċċijiet previsti kollha jew ta' parti minnhom.

Adit bil-kawża, is-Symvoulio tis Epikrateias (il-Kunsill tal-Istat, il-Greċja) staqsa lill-Qorti tal-Ġustizzja dwar il-kompatibbiltà ta' tali awtorizzazzjoni amministrattiva minn qabel mad-Direttiva dwar it-tkeċċijiet kollettivi (21) u mal-libertà ta' stabbiliment iggarantita mit-Trattati (il-libertà li l-grupp multinazzjonali Franċiż jeżerċita permezz tal-ishma maġġoritarji miżmuma minnu f'dan il-każ fil-kumpannija Griega rikorrenti). B'mod iktar preċiż, il-qorti tar-rinviju staqsiet lill-Qorti tal-Ġustizzja dwar il-kompatibbiltà ta' din il-leġiżlazzjoni Griega mad-dritt tal-Unjoni, fid-dawl tal-fatt li l-Greċja kienet għaddejja minn kriżi ekonomika gravi u kienet qiegħda taffaċċja rata ta' qgħad estremament għolja.

21 Direttiva tal-Kunsill 98/59/KE tal-20 ta' Lulju 1998 dwar l-approssimazzjoni tal-liġijiet ta' l-Istati Membri dwar redundancies kollettivi (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 5, Vol. 3, p. 327).

Skont il-Qorti tal-Ġustizzja, id-drittijiet fundamentali ggarantiti mill-Karta huma intiżi li jiġu applikati meta leġiżlazzjoni nazzjonali tkun ta' natura li tostakola libertà fundamentali ggarantita mit-Trattati u meta l-Istat Membru kkonċernat jinvoka raġunijiet imperattivi ta' interess ġenerali sabiex jiġġustifika tali ostakolu. Il-Qorti tal-Ġustizzja speċifikat ukoll li, f'tali każ, il-leġiżlazzjoni nazzjonali kkonċernata tkun tista' tibbenefika mill-eċċezzjonijiet previsti fil-każ biss li tkun konformi mad-drittijiet fundamentali li l-Qorti tal-Ġustizzja tiżgura r-rispett tagħhom. Hija żiedet li dan l-obbligu ta' konformità mad-drittijiet fundamentali jaqa' fil-kamp ta' applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni u, għalhekk, f'dak tal-Karta. Għaldaqstant, skont il-Qorti tal-Ġustizzja, l-użu, minn Stat Membru, ta' eċċezzjonijiet previsti mid-dritt tal-Unjoni sabiex jiġġustifika ostakolu għal libertà fundamentali ggarantita mit-Trattat għandu, għalhekk, jitqies li "jimplimenta d-dritt tal-Unjoni", fis-sens tal-Artikolu 51(1) tal-Karta.

F'dan il-każ, peress li l-leġiżlazzjoni Griega tqieset li effettivament tikkostitwixxi restrizzjoni għal-libertà ta' stabbiliment, il-Karta kienet applikabbli. Għanijiet marbuta mal-protezzjoni tal-ħaddiema u mal-ġlieda kontra l-qgħad kienu ġew invokati, b'mod partikolari, sabiex jiġġustifikaw din is-sistema. Dawn l-għanijiet huma ammessi, mill-ġurisprudenza, bħala raġunijiet imperattivi ta' interess ġenerali ta' natura li jiġġustifikaw restrizzjonijiet għal-libertajiet fundamentali previsti mit-Trattat, sa fejn dawn ir-restrizzjonijiet josservaw l-Artikolu 16 tal-Karta (il-libertà ta' intrapriża), ikunu adegwati sabiex jiggarantixxu li jintlaħqu l-għanijiet inkwistjoni u ma jmorrux lil hinn minn dak li huwa neċessarju sabiex jintlaħqu dawn l-għanijiet (punti 61-65, 71-75).

III. Kawżi li fihom il-qorti tar-rinviju ma stabbilixxietx rabta ta' konnessjoni mad-dritt tal-Unjoni

Sentenza tat-8 ta' Mejju 2014, Pelckmans Turnhout (C-483/12, EU:C:2014:304)

Fil-kuntest tat-tilwima fil-kawża prinċipali, kumpannija tal-ġardinaġġ Belġjana kienet talbet li titwaqqaf il-prassi ta' diversi kumpanniji kompetituri li jiftħu l-ħwienet tagħhom għall-pubbliku għal sebat ijiem fil-ġimgħa meta l-liġi Belġjana kienet timponi jum ta' mistrieħ fil-ġimgħa. Il-kumpanniji kompetituri qiesu, min-naħa tagħhom, li l-leġiżlazzjoni inkwistjoni kienet kuntrarja għad-dritt tal-Unjoni.

Adita bil-kawża, ir-rechtbank van koophandel te Antwerpen (il-Qorti Kummerċjali ta' Antwerpen, il-Belġju) għamlet, minn naħa, domandi preliminari lill-Qorti tal-Ġustizzja (ara, għar-risposta tagħha, id-digriet Pelckmans Turnhout, C-559/11, EU:C:2012:615) u, min-naħa l-oħra, domanda dwar il-kostituzzjonalità lill-Grondwettelijk Hof (il-Qorti Kostituzzjonali, il-Belġju). Din tal-aħħar iddeċidiet, min-naħa tagħha, li tressaq talba għal deċiżjoni preliminari quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja. Fil-fatt, sa fejn il-leġiżlazzjoni kontenzjuża kienet tipprevedi eċċezzjonijiet u ma kinitx tapplika għall-kummerċjanti kollha, dik il-qorti kellha dubju dwar il-kompatibbiltà tagħha mal-prinċipji ta' ugwaljanza u ta' nondiskriminazzjoni, stabbiliti b'mod partikolari fl-Artikoli 20 u 21 tal-Karta. Hija għalhekk talbet lill-Qorti tal-Ġustizzja tinterpreta dawn l-artikoli, moqrija fid-dawl tal-Artikolu 15 (il-libertà professjonali u d-dritt għax-xogħol) u tal-Artikolu 16 (il-libertà ta' intrapriża) tal-Karta, kif ukoll tal-Artikoli 34 sa 36 TFUE (dwar il-moviment liberu tal-merkanzija), u tal-Artikoli 56 u 57 TFUE (dwar il-libertà li jiġu pprovduti servizzi).

Min-naħa tagħha, il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li l-ġurisdizzjoni tagħha sabiex tinterpreta d-dispożizzjonijiet iċċitati tal-Karta ma kinitx stabbilita f'dan il-każ. Biex waslet għal din il-konklużjoni, hija fakkret l-ewwel nett li, konformement mal-Artikolu 94(c) tar-Regoli tal-Proċedura tagħha, talba għal deċiżjoni preliminari għandha tinkludi espożizzjoni tar-raġunijiet li wasslu lill-qorti tar-rinviju sabiex ikollha dubji dwar l-interpretazzjoni jew il-validità ta' ċerti dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni, kif ukoll il-konnessjoni li hija tistabbilixxi bejn dawn id-dispożizzjonijiet u l-leġiżlazzjoni nazzjonali inkwistjoni. Din l-espożizzjoni, l-istess bħall-espożizzjoni tal-fatti rilevanti, meħtieġa mill-Artikolu 94(a) ta' dawn ir-Regoli,

għandha fil-fatt tippermetti lill-Qorti tal-Ġustizzja tivverifika, minbarra l-ammissibbiltà tat-talba għal deċiżjoni preliminari, il-ġurisdizzjoni tagħha sabiex tirrispondi għad-domanda magħmula. Issa, il-Qorti tal-Ġustizzja kkonstatat, f'dan il-każ, li d-deċiżjoni tar-rinviju ma kienet tinkludi ebda element konkret li jippermetti li jitqies li s-sitwazzjoni legali inkwistjoni kienet taqa' fil-kamp ta' applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni, li hija kundizzjoni meħtieġa sabiex Stat Membru jkun jista' jitlob l-interpretazzjoni tal-Karta. Fil-fatt, skont il-Qorti tal-Ġustizzja, id-deċiżjoni tar-rinviju bl-ebda mod ma tistabbilixxi li t-tilwima kellha elementi ta' konnessjoni ma' waħda mis-sitwazzjonijiet previsti fid-dispożizzjonijiet tat-Trattat imsemmija mill-qorti tar-rinviju (punti 16, 20, 22, 23, 26, 27, u d-dispożittiv).

Sentenza tat-2 ta' Lulju 2015, Gullotta u Farmacia di Gullotta Davide & C. (C-497/12, EU:C:2015:436)

Din il-kawża kienet tikkonċerna spiżjar Taljan li xtaq ibigħ, f'waħda mill-paraspiżeriji tiegħu, prodotti mediċinali suġġetti għal preskrizzjoni medika li ma humiex irrimborsati mis-servizzi tas-saħħa. Madankollu, l-awtorizzazzjoni li kellu bżonn ġiet irrifjutata peress li l-leġiżlazzjoni Taljana kienet tipprevedi li l-bejgħ ta' tali prodotti mediċinali seta' jitwettaq biss fi spiżeriji. Filwaqt li argumenta li din il-leġiżlazzjoni kienet tmur kontra d-dritt tal-Unjoni, l-ispiżjar ippreżenta rikors quddiem it-Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (il-Qorti Amministrattiva Reġjonali għas-Sicilia, l-Italja). Din il-qorti, min-naħa tagħha, għamlet diversi domandi preliminari lill-Qorti tal-Ġustizzja, fosthom waħda dwar l-interpretazzjoni tal-Artikolu 15 (il-libertà professjonali u d-dritt għax-xogħol) tal-Karta.

Wara li ċċitat l-Artikolu 94(c) tar-Regoli tal-Proċedura tagħha, il-Qorti tal-Ġustizzja qieset li d-deċiżjoni tar-rinviju ma kinitx tissodisfa r-rekwiżiti fformulati f'dan l-artikolu. Fil-fatt, din id-deċiżjoni ma kinitx tippermetti li jinftiehmu r-raġunijiet għaliex il-qorti tar-rinviju kellha dubji dwar il-kompatibbiltà tal-leġiżlazzjoni inkwistjoni mal-Artikolu 15 tal-Karta. Hija lanqas ma kien fiha indikazzjonijiet li kienu jippermettu lill-Qorti tal-Ġustizzja tipprovdi lill-qorti tar-rinviju l-elementi ta' interpretazzjoni tad-dritt tal-Unjoni li setgħu jgħinuha ssolvi l-problema legali li kellha quddiemha. Għaldaqstant, il-Qorti tal-Ġustizzja kkonkludiet li d-domanda preliminari magħmula kienet inammissibbli għaliex ma kellhiex l-elementi neċessarji sabiex tirrispondiha b'mod utli (punti 17-21, u d-dispożittiv).

Digriet tal-11 ta' Diċembru 2014, Stylinart (C-282/14, EU:C:2014:2486)

F'din il-kawża, kumpannija kummerċjali li l-uffiċċju rreġistrat tagħha kien jinsab fil-Polonja u li l-attività tagħha kienet tikkonsisti fit-trasport u fil-kunsinna ta' għamara fil-Ġermanja, kellha parti mill-bini tagħha esproprjata sabiex tinbena triq. Din l-esproprjazzjoni kienet wasslitha sabiex tirrikorri għal ċerti miżuri li kienu żiedu l-ispejjeż tal-operat tagħha b'mod kunsiderevoli. Madankollu, fid-dritt Pollakk, il-kumpens dovut għall-esproprjazzjoni ordnata kien jirrappreżenta biss il-valur tal-beni esproprjat. Ebda bażi legali ma kienet tippermetti li tiġi inkluża, f'dan il-kumpens, somma li tikkorrispondi għad-danni mġarrba, jiġifieri d-danni reali kif ukoll it-telf ta' qligħ. Peress li qieset li l-ammont tal-kumpens tagħha ma kienx suffiċjenti, din il-kumpannija ppreżentat rikors quddiem is-Sąd Rejonowy w Rzeszowie (il-Qorti Distrettwali ta' Rzeszów, il-Polonja), li ressqet talba għal deċiżjoni preliminari quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja sabiex jiġi ddeterminat jekk il-leġiżlazzjoni kkonċernata kinitx kompatibbli mal-Artikoli 16 (il-libertà ta' intrapriża) u 17 (id-dritt għall-proprjetà) tal-Karta. F'dan il-kuntest, il-qorti tar-rinviju staqsiet, filwaqt li rreferiet għall-ġurisprudenza tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, jekk ir-regoli tal-Karta setgħux jirrimedjaw il-vojt legali li hija kienet identifikat fid-dritt Pollakk.

Il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li l-ġurisdizzjoni tagħha sabiex tirrispondi għat-talba ma kinitx stabbilita peress li din tal-aħħar ma kien fiha ebda spjegazzjoni dwar ir-rabta li l-qorti tar-rinviju kienet qiegħda tagħmel bejn id-dritt tal-Unjoni u l-leġiżlazzjoni nazzjonali. Wara li fakkret il-kontenut tal-Artikolu 94(c) tar-Regoli tal-Proċedura tagħha, il-Qorti tal-Ġustizzja osservat li l-qorti tar-rinviju sempliċement iċċitat dispożizzjonijiet tal-Karta, mingħajr ma invokat dispożizzjonijiet oħra tad-dritt tal-Unjoni u mingħajr

lanqas ma indikat l-elementi konkreti li kienu wassluha sabiex ikollha dubji dwar l-interpretazzjoni jew l-applikazzjoni ta' regola tal-Unjoni għajr dawk li jinsabu fil-Karta (punti 19-22, u d-dispożittiv).

Digriet tal-25 ta' Frar 2016, Aiudapds (C-520/15, EU:C:2016:124)

L-Agenzia Italiana del Farmaco (l-Aġenzija Taljana għall-Prodotti Mediċinali, iktar 'il quddiem l-"AIFA") kienet tat deċiżjoni li tirriżerva l-użu ta' prodott mediċinali kontra l-kankru għall-isptarijiet pubbliċi u privati biss, bl-esklużjoni tal-faċilitajiet ta' kirurġija outpatient awtorizzati. L-Associazione Italiana delle Unità Dedicate Autonome Private di Day Surgery e dei Centri di Chirurgia Ambulatoriale (l-Assoċjazzjoni Taljana tal-Unitajiet Awtonomi Privati Ddedikati għal Day Surgery u taċ-Ċentri ta' Kirurġija Outpatient, iktar 'il quddiem l-"Aiudapds") ippreżentat, għalhekk, quddiem il-qorti tar-rinviju, rikors straordinarju indirizzat lill-President tar-Repubblika kontra din id-deċiżjoni. Hija lmentat dwar aġir antikompetittiv gravi min-naħa ta' ċerti impriżi farmaċewtiċi u dwar ommissjonijiet importanti min-naħa tal-AIFA. Waħda minn dawn l-impriżi farmaċewtiċi ppreżentat oġġezzjoni għal din il-proċedura u talbet li r-rikors tal-Aiudapds jiġi eżaminat mill-qorti amministrattiva reġjonali.

Il-qorti tar-rinviju kellha dubju dwar il-kompatibbiltà ta' tali leġiżlazzjoni, li tippermetti lil waħda mill-partijiet, wara rikors straordinarju indirizzat lill-President tar-Repubblika, tikseb, mingħajr il-kunsens jew il-parteċipazzjoni tal-partijiet l-oħra fil-kawża, l-astensjoni tal-qorti tar-rinviju favur il-qorti amministrattiva reġjonali, sa fejn din l-astensjoni tikkawża żvantaġġ sinjifikattiv u mhux iġġustifikat għall-iktar partijiet dgħajfa fil-kawża, mat-tieni paragrafu tal-Artikolu 47 (id-dritt għal rimedju effettiv u għal aċċess għal qorti imparzjali) u mal-Artikolu 54 (il-projbizzjoni tal-abbuż tad-dritt) tal-Karta.

F'dan il-każ, il-Qorti tal-Ġustizzja osservat li d-deċiżjoni tar-rinviju ma kien fiha ebda element li jippermetti li jitqies li t-tilwima fil-kawża prinċipali kienet tikkonċerna l-interpretazzjoni jew l-applikazzjoni ta' dispożizzjoni legali tal-Unjoni għajr dawk li jinsabu fil-Karta. Għaldaqstant, hija ddikjarat li ma kellhiex ġurisdizzjoni sabiex tirrispondi għad-domanda magħmula mill-qorti tar-rinviju (punti 21, 23).